

Ernstig als Russen geen Russisch mogen spreken

De conflicten in Oekraïne, het aangrenzende Moldavië en Roemenië draaien om minderheidsgroepen van wie de taal al of niet wordt erkend. De EU doet te weinig aan de naleving van de taalverdragen die mensen met een minderheidstaal rechten geven, vindt *G. Landman*

De eerste handeling van het Oekraïense parlement na de Maidan-revolutie bestond uit een wijziging van de Oekraïense taalwet, die de taalrechten van etnische Russen, maar ook van Hongaarse en Roemeenstalige Oekraïners beperkte. Mochten zij voorheen hun taal spreken als 10 procent van de inwoners van het gebied etnisch Russisch, Hongaars- of Roemeenstalig was, nu is dat verhoogd naar 50 procent.

Rusland lijfde hierop de Krim in. De eerste handeling van het nieuwe parlement van de Krim was het opstellen van een grondwet die onder meer bepaalt dat de Krim drie officiële talen heeft: Russisch, Oekraïens en Krimtataars. Zo legitimeert Rusland zich met bescherming van de mensenrechten van de Russisch-talige inwoners.

Ook vanuit Roemenië zijn er bedreigingen geuit jegens de Russisch-talige Moldaviërs. Zo heeft premier Basescu in de Roemeense pers nog openlijk gesproken over de vorming van een groot Roemeens rijk door de voormalige Sovjet-republiek Moldavië te annexeren. Zijn woorden hebben

Voor de Russisch sprekende bevolking is het dan een nachtmerrie wakker te worden in een nieuwe natiestaat

tot verontwaardigde reacties geleid in de Republiek Moldavië. In dit groot Roemeense rijk zouden immers de Russisch-talige Moldaviërs nog geen 1 procent van de bevolking uitmaken, dit terwijl ze nu in hun eigen afvallige staat Transnistrië ruim 30 procent van de bevolking uitmaken. Ook taalminderheden als de Gaugazen hebben gegronde reden om vereniging van Moldavië met Roemenië te vrezzen.

Oekraïne en Moldavië zijn buurlanden van Roemenië en zijn staatkundig net als Roemenië meerpartij staten. In alle drie leven grote taalminderheden, waarbij het gebied waarin deze minderheidstaal wordt gesproken, zich niet beperkt tot de landsgrenzen. Voor de Russische sprekende Moldaviërs en de Russische sprekende bevolking van Oekraïne is het een nachtmerrie om opeens wakker te worden in een nieuwe natiestaat van de Europese Unie, waarvan de buitengrens ze afscheidt van hun taalgebied en waar ze opeens in een administratieve indeling terecht komen, als absolute minderheid en speelbal van nationalistische en chauvinistische politiek.

Taalrechten spelen daarom een cruciale rol in dit conflict. Na het etnische echec van Joegoslavië waren taalrechten juist

een voorwaarde voor de Europese integratie van de voormalige Sovjetsatellietstaten zoals Roemenië. Zo waarborgen de door Roemenië geratificeerde verdragen zoals het in 1996 in Straatsburg tot stand gekomen Kaderverdrag inzake de bescherming van nationale minderheden het vrije gebruik van de autonome talen zoals de Hongaarse taal in Roemenië. De Europees charta voor regionale talen omvat verdere bepalingen die het gebruik van de autonome of regionale taal aanmoedigen. Nederland heeft deze verdragen voor haar eigen nationale minderheid de Friezen geratificeerd.

Op papier is de Roemeense nationale minderheidstaal het Hongaars een officiële taal voor administratieve eenheden waar de bevolking 20 procent etnisch Hongaars is. Dit recht is in artikel 120 van de Roemeense grondwet verankerd. In de praktijk kan de Hongaarse taal zelfs niet vrij worden gebruikt in die gebieden waar Hongaarse 97 procent van de bevolking uitmaken. Ondergetekende werd in de Roemeense stad Tirgu Mures/Marosvásárhely - waar 50 procent van de bevolking Hongaars is - door de politie geslagen wegens het gebruik van de 'officiële' Hongaarse taal. De rechtszaak tegen de politie hierover loopt nog steeds.

De bevolking van het huidige Roemenië bestaat voor bijna 7 procent uit Hongaars-taligen, met ruim 1,2 miljoen zielen in aantal groter dan de kleinste naties van de Europese Unie zoals Estland of Malta. Desalniettemin worden hun taalrechten systematisch en structureel ontkend door de Roemeense regering. Hongaarse Roemenen zijn in de praktijk tot op de dag van vandaag tweederangsburgers in hun geboorteland en in het land waar de graven van hun voorouders liggen. Zij zijn totaal ondervertegenwoordigd bij de magistratuur, de politie en de ambtelijke diensten. Hoewel alles op papier wel klopt, wordt de naleving van de toetredingsvoorwaarden tot de EU niet door Brussel afgedwongen. Zodoende hebben de Russisch-talige inwoners van Moldavië en Oekraïne met recht een toenadering tot Europese Unie te vrezzen, omdat het buurland Roemenië alle door haar geratificeerde Europese verdragen niet naleeft.

Al in 2012 heeft de stichting *European Language Rights* middels haar rapport *Gebroken Beloften* de Nederlandse regering gewaarschuwd, dat het niet naleven van de Europese taalverdragen door Roemenië de Nederlandse rechtsorde schaadt en dat dit een snelle integratie van Oost-Europa in de Europese Unie belemmert.

De Europese Unie heeft daarom geen enkel moreel recht van spreken in deze Oekraïense crisis, zolang zij niet in staat is om de naleving van die taalverdragen die juist een voorwaarde waren voor toetreding tot de Europese Unie af te dwingen.

G. Landman is voorzitter van de Stichting European Language Rights en vertaler Hongaars. Hij woont in Tordaszentlászó Transsylvanië (Roemenië).